

Turystyka historyczna

Tom 1

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3561

Turystyka historyczna

Tom 1

pod redakcją

ZBIGNIEWA HOJKI i KRZYSZTOFA NOWAKA

Redaktor Serii: Historia

SYLWESTER FERTACZ

Recenzent

JAN JACEK BRUSKI

TADEUSZ SIWEK

Rada Naukowa

ANDRIEJ KHARUK (Lviv), EUGENIUSZ KŁOSEK (Wrocław), RASTISLAV KOŽIAK (Banská Bystrica), DARIUSZ ROLNIK (Katowice), JAN RYCHLÍK (Praha), IOANA SCRIDON (Cluj Napoca), HENRYK WALCZAK (Szczecin), ALEŠ ZÁŘICKÝ (Ostrava)

Rada Redakcyjna

PIOTR BOROŃ, MACIEJ FIC, WACŁAW GOJNICZEK, ZBIGNIEW HOJKA, JOANNA JANUSZEWSKA-JURKIEWICZ, LECH KRZYŻANOWSKI, KRZYSZTOF NOWAK, DOROTA PAWELEC, ALEKSANDRA SKRZYPIETZ

Spis treści

Wprowadzenie (Zbigniew Hojka, Krzysztof Nowak)	7
--	---

I. Z dziejów podróżowania i turystyki

ALEKSANDRA SKRZYPIETZ <i>Pod przewodem Katarzyny Medycejskiej – dwór Karola IX Walezjusza w podróży</i>	11
AGATA MUSZYŃSKA <i>Podróże dworu francuskiego w czasach Ludwika XIV w świetle pamiętników</i>	22
PAWEŁ GAD <i>Francja piórem trzech pokoleń Radziwiłłów Nieświeskich opisana.</i>	36
JOANNA JANUSZEWSKA-JURKIEWICZ <i>Podróże do Wilna i początki wileńskiej turystyki w drugiej połowie XIX i w początkach XX stulecia (do 1914 roku) w świetle bedekerów i relacji</i>	50
DAWID KELLER <i>Polskie koleje wobec turystyki w okresie międzywojennym</i>	80
ZENON SZMIDTKE <i>Turystyka industrialna w okresie międzywojennym na Górnym Śląsku w świetle zapisów księgi pamiątkowej „Skarbofermu”</i>	103

II. Z dziejów ruchu pątniczego

JACEK SZPAK <i>Paulińskie sanktuaria maryjne na pograniczu małopolsko-śląskim w XVIII i XIX wieku</i>	127
MATEUSZ SOBECZKO <i>Pszów jako centrum religijne ziemi rybnicko-wodzisławskiej</i>	148

III. Na współczesnych szlakach historii

KATARZYNA NIEMCZYK <i>Śladami Włada Drakuli. Historyczny klucz do atrakcji turystycznych Transylwanii</i>	167
DARIUSZ NAWROT <i>Szlak twierdz bastionowych na pograniczu śląsko-malopolskim</i>	175
MACIEJ FIC <i>Miejsca pamięci w turystyce historycznej po Górnym Śląsku</i>	189
ZBIGNIEW HOJKA <i>Szlak Zabytków Industrialnych Województwa Śląskiego</i>	205
ADAM FRUZYŃSKI <i>Górnośląskie kopalnie jako obiekty turystyczne</i>	242
ANNA GLIMOS-NADGÓRSKA <i>Dąbrowa Górnicza jako obszar turystyki historycznej</i>	263

Sprawozdania

JAN JURKIEWICZ <i>Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze – opiekunem i propagatorem dziedzictwa górniczego</i>	307
--	-----

Recenzje i omówienia

<i>Tatry i Podtatrze. Monografia dla szkół (Krzysztof Nowak)</i>	329
--	-----

Wprowadzenie

W roku akademickim 2013/2014 w Instytucie Historii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego otwarto nowy kierunek studiów licencjackich – Turystykę Historyczną. W toku nauczania studenci zdobywają wiedzę i umiejętności przydatne na coraz szybciej rozwijającym się rynku „aktywnej turystyki”, opartej zwłaszcza o znajomość: dziejów cywilizacji, podróżowania, historii Polski i współczesnego świata, jak również geografii turystycznej i fizycznej, etnologii, historii sztuki, socjologii, muzealnictwa, bezpieczeństwa, profilaktyki i ochrony zdrowia, podstaw prawa, opracowywania tras turystycznych i prowadzenia wycieczek, obsługi ruchu turystycznego, a także technik prezentacji oraz interpretacji zabytków i dzieł sztuki. Z tej racji zrodziła się także myśl wydawania przez Instytut Historii UŚ naukowego periodyku „Turystyka Historyczna”, obejmującego swoją treścią wyżej wymienioną problematykę, przydatną przede wszystkim naszym przyszłym absolwentom, a więc pilotom, przewodnikom, pracownikom instytucji kulturalno-oświatowych, animatorom i specjalistom w zakresie upowszechniania historii i dorobku kulturowego, oraz naukowcom i innym czytelnikom zainteresowanym badaniem i propagowaniem historii w ramach szeroko pojętego ruchu turystycznego.

Autorami, którzy przekazali teksty do niniejszego tomu są zarówno pracownicy naukowcy, głównie z Instytutu Historii UŚ, jak i instytucji kulturalnych z nim współpracujących. Tematycznie zostały one podzielone na kilka działów: *Z dziejów podróżowania i turystyki*, *Z dziejów ruchu pątniczego*, *Na współczesnych szlakach historii*, *Sprawozdania*, *Recenzje i omówienia*. Tym samym, w pierwszym z nich Aleksandra Skrzypietz, Agata Muszyńska i Paweł Gad (IH UŚ) podejmują w swoich tekstach problematykę charakteru i zasad podróżowania elit politycznych i towarzyskich po wczesnonowożytnej Francji. Joanna Januszewska-Jurkiewicz (IH UŚ) „podróżuje” po starym Wilnie w świetle zachowanych bedekerów i relacji, Dawid Keller (Muzeum w Rybniku) opisuje rolę kolei polskich w rozwoju ruchu turystycznego międzywojennej Polski, a Zenon

Schmidtke (Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu) analizuje wartość księgi pamiątkowej „Skarbofermu” dla dziejów turystyki industrialnej na Górnym Śląsku. W dziale drugim Jacek Szpak (IH UŚ) charakteryzuje ruch pątniczy w paulińskich sanktuariach maryjnych na pograniczu małopolsko-śląskim w XVIII i XIX wieku (Jasna Góra w Częstochowie i Leśniów), a Mateusz Sobeczko (Archiwum PAN o. Katowice) w sanktuarium pszowskim. W dziale trzecim, mogącym służyć jako propozycja dla opracowania i propagowania współczesnych tras i szlaków turystycznych, Katarzyna Niemczyk (IH UŚ) prowadzi nas po siedmiogrodzkich ścieżkach słynnego księcia Draculi, Dariusz Nawrot (IH UŚ) po twierdzach bastionowych na pograniczu śląsko-małopolskim. Maciej Fic (IH UŚ) podejmuje rozważania na temat miejsc pamięci w turystyce historycznej na Górnym Śląsku, Zbigniew Hojka (IH UŚ) prezentuje szlak zabytków industrialnych współczesnego województwa śląskiego, Adam Frużyński (Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu) omawia możliwości wykorzystania kopalń jako obiektów turystycznych, a Anna Glimos-Nadgórska (IH UŚ) prezentuje Dąbrowę Górniczą jako obszar turystyki historycznej.

Tom uzupełnia tekst Jana Jurkiewicza z Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu na temat roli tej placówki w ochronie i propagowaniu dziedzictwa górnictwa węglowego w Polsce oraz tekst Krzysztofa Nowaka (IH UŚ) omawiający ważną dla dziejów turystyki na obszarach górskich, a przy tym kontrowersyjną, publikację *Tatry i Podtatrze*.

Mamy nadzieję, że prezentowany nowy periodyk przyczyni się do poszerzenia wiedzy dotyczącej różnych aspektów turystyki historycznej i z czasem zyska też uznanie wśród Czytelników, na trwale wpisując się do literatury specjalistycznej.

*Zbigniew Hojka
Krzysztof Nowak*

Na okładce: zabytkowy słup drogowy w Zabrzegu, pow. bielski, fot. K. Nowak 2017;
Cerkiew Lipowanów w Białej Krynicy, fot. K. Nowak 2016.

Redakcja: ADA GRZELEWSKA
Projekt okładki: PAULINA DUBIEL
Korekta: RENATA ŚLIŻ
Łamanie: MAREK ZAGNIŃSKI

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-914-6
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-915-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 21,25. Ark. wyd. 25,5.
Sora Matt Plus 90 g vol. 1.2

Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: "TOTEM.COM.PL Sp. z o.o." Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław